

بسم الله الرحمن الرحيم

سخن آغازین

بسی خرسندیم که با شماره دیگری از فصلنامه قند پارسی در خدمت ادب‌دوستان عزیز هستیم. زبان شیرین فارسی و ادبیات غنی آن به ویژه در شبه قاره هند سابقه‌ای بس درخشان و طولانی دارد و فصلنامه قند پارسی همواره سعی داشته زبان و ادب فارسی در این مرز و بوم را به فراخور حال و امکانات به ادب‌دوستان معرفی نماید.

مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی ج.ا.ایران در دهلی‌نو با انتشار ویژه نامه‌های مولانا جلال‌الدین رومی، میرزا عبدالقادر بیدل دهلوی، نسخ خطی هند، سفرنامه‌های هند، حزین و بنارس، کشمیر و میرسیدعلی همدانی، تاگور و بنگال، استاد عابدی، استاد نذیر احمد، استاد شریف حسین قاسمی، استاد سیده بلقیس فاطمه حسینی، ادبیات فارسی در دکن، ادبیات فارسی در بنگاله، دکتر سید محمد یونس جعفری، ادبیات فارسی در دهلی و استاد ضمیره غفاروا، سعی کرده بخشی از ذخایر عظیم زبان و ادب فارسی و فرهنگ مرتبط با آن در شبه قاره هند و خدمات استادان زبان فارسی را به دوست‌داران آن معرفی نماید.

موضوع این شماره از فصلنامه را آزاد اعلام کردیم و قید ویژه‌نامه یا موضوع مشخص را از آن برداشتیم تا پژوهشگران بتوانند بدون محدودیت و بر اساس علایق و سلیق خود گوشه‌هایی از ادبیات فارسی در سرزمین پهناور شبه قاره را معرفی نمایند.

بحمدلله نزدیک به سه دهه انتشار مستمر این فصلنامه وزین در هند، آبرو و اعتباری برای آن در میان استادان و بخش‌های فارسی دانشگاه‌های شبه قاره پدید آورده که امروز کمتر استاد و دانشجوی زبان فارسی را می‌توان یافت که با قند پارسی آشنا نباشد.

اخیراً نیز موفقیت دیگری بدست آمد و با عنایت باری تعالی این فصلنامه در میان مجلات مورد تایید کمیسیون نظارت و پشتیبانی دانشگاه‌های هند قرار گرفت.

امیدواریم با انتشار این فصلنامه زوایای جدیدی از فرهنگ و زبان و ادب فارسی در شبه قاره را پیش روی دانشوران عزیز قرار دهیم و قدم کوچکی برای اعتلا و شناساندن زبان و ادب فارسی به ویژه در شبه قاره برداریم.

مقاله اول درباره شاعر معاصر خادم بردوانی است که در شهر کلکته بنگال اقامت داشته و اشعار نغزی سروده است و دکتر محمد امین عامر، استاد بانسسته دانشگاه مولانا آزاد کلکته و از پژوهشگران موفق عرصه ادب، خلاصه‌ای از دیوان چاپ سنگی او را به انتخاب خود آماده کرده است تا بر همگان معلوم و آشکار شود که شعر فارسی امروزه نیز در هند زنده و پاینده است.

مقاله دوم درباره فزونی استرآبادی، یکی از مورخان و ادیبان دکن در قرن یازدهم است که خانم پروفیسور ریحانه خاتون رییس پیشین گروه فارسی دانشگاه دهلی و از پژوهشگران پرتلاش هندی به معرفی وی پرداخته است.

مولانا جامی همواره در شبه قاره هند مورد استقبال قرار گرفته و نوشت و خواند بسیار بین جامی و ادیبان و شاعران این سرزمین انجام گرفته است. دکتر عارف نوشاهی استاد، فهرست‌نگار و پژوهنده خستگی‌ناپذیر پاکستانی در مقاله خود به تفصیل این موضوع را مورد مذاقه قرار داده است.

پروفیسور آصف نعیم استاد گروه زبان فارسی دانشگاه اسلامی علیگره در مقاله خود به موارد تازه‌ای از غزل‌های عرفانی شاه همدان اشاره کرده است.

دکتر محمد عابد حسین، استاد گروه فارسی دانشگاه پتنا به ویژگی‌های شعر فارسی علامه سید رضا علی وحشت، یکی دیگر از شاعران معاصر کلکته، پرداخته و شعر وی را مورد بررسی قرار داده است.

میرزا بیدل و امیر خسرو دهلوی دو شاعر نامدار شبه قاره و از نمایندگان شعر فارسی در این مرز و بوم هستند و دکتر علی نورزاد از دانشگاه دولتی خجند تاجیکستان در مقاله خود به مقایسه تطبیقی دو قصیده مشهور این دو شاعر پرداخته است.

پروفسور سیده خورشید فاطمه حسینی از استادان و پژوهشگران توانای شهر علیگره، جامعه‌شناسی در آثار آندرام مخلص را موضوع مقاله خود قرار داده است. دکتر سید کلیم اصغر استاد گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه ملی اسلامی، دهلی‌نو در مقاله خود به زندگی آذری اسفراینی از شعرای دربار احمد شاه بهمنی پرداخته و اشعار او را نقد کرده است.

بررسی تطبیقی اشتراکات آرای سیاسی ماهاتما گاندی و امام خمینی^(۹) موضوع مقاله شاعر پراستعداد و پژوهشگر جوان هندی مهدی باقرخان است.

دکتر علی رضا خان یکی از پژوهشگران نسل جدید در مقاله خود به احوال و آثار سید شاه برکت‌الله پرداخته و حیات علمی و عرفانی او را مورد توجه قرار داده است. زبان و ادب فارسی در جنوب هند در دوره حکومت بهمنی‌ها، عادل‌شاهیان، نظام‌شاهیان و قطب‌شاهیان هنوز چنان که باید و شاید مورد نقد و بررسی قرار نگرفته و نسخ خطی بسیاری متعلق به این منطقه و این دوره در کتابخانه‌های جهان در انتظار پژوهشگران و علاقه‌مندان خستگی ناپذیر است تا گرد غفلت را از رخسار آنها بزیند و حیات نو به آنها عطا نمایند. محمد صادق خان، دانشجوی دکتری زبان فارسی دانشگاه دهلی و از پژوهشگران با استعداد هندی در مقاله خود به معرفی حکیم آتشی، یکی از شاعران دوره عادل‌شاهیان و آثار او پرداخته است.

دکتر محمد الطاف بت یکی دیگر از پژوهشگران جوان هندی در مقاله خود به اهمیت فرهنگی و اجتماعی تاریخ عبدالقادر سروری از تواریخ عمده ادب فارسی در کشمیر پرداخته و آن را معرفی کرده است.

در مقاله آخر سید حسن سردار از دانشجویان با استعداد زبان فارسی در دانشگاه جواهر لعل نهرو به معرفی مفتی عبدالسلام یکی از شاعران ناشناخته قرن نوزدهم هند پرداخته و اشعار او را نقد کرده است.

و اما شعر بخش مهمی از ادب فارسی است و ما تلاش می‌کنیم اشعار شاعران جوان را همواره در بخش اشعار فصلنامه منتشر کنیم تا خوانندگان و علاقه‌مندان هرچه بیشتر با شعر امروز فارسی در شبه قاره آشنا شوند. در این شماره نمونه‌هایی از اشعار

آقایان دکتر رئیس احمد نعمانی، دکتر بلرام شکلا، احمد شهریار و مهدی باقرخان پیش روی چشمان مهربان شماست.

خوانندگان عزیز آگاه باشند که در تدوین و ویرایش این مقالات بر آنیم کمترین تصرف را داشته باشیم، چرا که مناسب دیدیم ذات و هویت ادبیات فارسی در نقاط مختلف جهان و اصالت قلم استادان و محققان زبان و ادب فارسی آنچنان که هست محفوظ بماند.

مرکز تحقیقات فارسی رایزنی فرهنگی جمهوری اسلامی ایران در دهلی نو به پاسداشت میراث ادبی مشترک دو کشور ایران و هند بیش از سه دهه است که به انتشار این فصلنامه مبادرت می نماید و از تمام استادان و محققانی که با تالیف مقاله و یا سرایش شعر ما را در این مهم یاری می کنند، سپاسگزاری می نماید.

دکتر علی دهگاهی

رایزن فرهنگی و سرپرست مرکز تحقیقات فارسی، ج.ا. ایران

دهلی نو

The Quarterly Journal
of
Persian Culture, Language and Literature
No. 73-74, September 2016 – February 2017

ISSN: 2349-0969

.....
Published by

Centre of Persian Research
Islamic Republic of Iran, New Delhi

Chief Editor : Ali Dehgahi

Editor : Khan Mohd Sadiq Jaunpuri

Advisory Board

Dr. Ahmad Tamimdari, Dr. Mohd. Kazem Kahdoui, Dr. Arif Naushahi,
Prof. Sharif Husain Qasemi, Prof. Azarmidukht Safavi,
Prof. Chander Shekhar, Prof. Syed Hasan Abbas

Title calligraphy: Kaveh Akhavein

Designing of the cover page: Aisha Fozia

Composing and page setting: Ali Raza Khan

Printed at: Alpha Art, Noida, U.P.

18, Tilak Marg, Iran Cultur House

New Delhi-110 001

Tel.: 23383232-4, Fax: 23387547

ichdelhi@gmail.com

www.newdelhi.icro.ir

The Quarterly Journal
of
Persian Culture, Language and Literature

No. 73-74, September 2016 – February 2017

The publication of *Qand-e-Parsi* is an attempt to introduce the valuable works of Indian scholars and writers in Persian and also of some noted Iranian scholars from the Medieval to the Modern period. This journal will also undertake to publish the biographies of the scholars who have produced their valuable works in Persian, particularly those from India.

It is not necessary that the *Chief Editor* agrees with the views expressed in this Journal.

The editor of *Qand-e-Parsi* is entitled to edit all the articles.

All rights of this quarterly Journal are reserved.

Extracts can be used as quotation by giving reference of the Journal.

Centre of Persian Research
Islamic Republic of Iran
New Delhi